

การเรียนรู้แบบออนไลน์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในยุค COVID – 19
ONLINE LEARNING FOR CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS
IN THE TIME OF COVID – 19

Received: MAY 9, 2021

Revised: February 18, 2022

Accepted: April 8, 2022

อาภรณ์ สอาดเยี่ยม¹, จิรพัฒน์ ศิริรักษ์²,
ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์³ และ กนกพร วิบูลพัฒนะวงศ์⁴

Aporn Saardaium¹, Cheerapat Sirirak²,

Siriparn Sriwanyong³ and Kanokporn Vibulpatanavong⁴

¹โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม)

²อาจารย์ ดร., หลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

^{3,4}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹Ramkhamhaeng University Demonstrations School (Elementary Level), Bangkok 10240 Thailand

^{2,3,4}Faculty of Education, Stinakharniwrot University, Bangkok 10110 Thailand

¹Corresponding author, E-mail: T_jaao@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ในช่วงเวลาของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา หรือ โควิด – 19 โดยบทความนี้ได้ศึกษา วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด – 19 ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาทั่วโลก จนทำให้รูปแบบการศึกษาในปัจจุบันต้องเปลี่ยนไปเป็นระบบออนไลน์ ซึ่งในบทความนี้ได้นำเสนอการเปรียบเทียบข้อดี ข้อจำกัด ระหว่างการเรียนออนไลน์กับการเรียนในห้องเรียนปกติ รูปแบบการเรียนออนไลน์ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และจากการวิเคราะห์วรรณกรรมที่รวบรวมมานั้น ทำให้ได้แนวทางและขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และแนวโน้มการเรียนออนไลน์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในอนาคต ซึ่งมีความสำคัญในการเตรียมความพร้อมและช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้สามารถเรียนรู้ในระบบการศึกษาที่อาจเปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเข้าใจ

คำสำคัญ: โควิด-19, การเรียนออนไลน์, เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ABSTRACT

This article is a compilation and analysis of literature related to online learning management for students with special needs. During the time of COVID-19, this article analyzes and presents information on the effects of COVID-19 on studies around the world. And finally, the form of education has to be transformed into an online learning system. In the article we compare benefits and limitation between online learning and regular classroom learning, online learning models in Thailand, abroad online learning management for children with special needs and from this analysis of the compiled literature. This provides guidelines and procedures for online learning that are tailored to children with special needs. And the online learning trend for children with special needs in the future. It's important to prepare and assist children with special needs to understand the potential changes in education systems.

Keywords: COVID-19, Online Learning, Children with Special Needs

บทนำ

ปัจจุบันโลกของเรามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นับเป็นช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์และเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างมากและมีบทบาทอย่างสูงต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ช่วงเวลาการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมายรวมถึงโรคภัยต่างๆ ที่มีความรุนแรงมากขึ้นจนเกิดวิกฤตขึ้นทั่วโลก นั่นคือการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด - 19 (Coronavirus Disease 2019, COVID - 19) ซึ่งเป็นเชื้อไวรัสที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอย่างร้ายแรงจนถึงขั้นชีวิต มีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วไปหลายประเทศทั่วโลก ส่งผลให้มีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดของโรคโควิด - 19 เป็นการระบาดใหญ่ (pandemic) และจากประกาศดังกล่าวประเทศไทยได้ตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขจึงได้ประกาศให้โรคโควิด - 19 เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 โดยใช้ชื่อว่า “โรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019” หรือ “โรคโควิด - 19” และให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2563 (กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข, 2562)

ประเทศไทยได้เริ่มมีการคัดกรองชาวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2563 และได้ตรวจพบนักท่องเที่ยวจีนมีไข้ที่สนามบินสุวรรณภูมิเมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2563 ซึ่งต่อมา พบว่าเป็นผู้ป่วยโรคโควิด - 19 รายแรกของประเทศไทย เมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2563 (อนุตรา รัตนนราทร, 2563) จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ได้เข้าสู่ประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุขได้รายงานจำนวนผู้ติดเชื้อโรคไวรัสโคโรนารายใหม่ในประเทศไทยที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทางรัฐบาลจึงต้องออกมาตรการให้ประชาชนในประเทศไทยต้องกักตัวอยู่ภายในบ้าน และร่วมกันรักษาระยะห่างระหว่างกัน (Social Distancing) ซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรการลดการแพร่ระบาดของเชื้อที่ติดต่อทางละอองฝอยหรือการสัมผัส โดยเฉพาะ COVID-19 (รพีพรรณ 2| ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน 2565

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

รัตนวงศันรา, 2563) การป้องกันการแพร่ระบาดกำหนดให้สถานที่ราชการ สถานประกอบการและหน่วยงานต่างๆ ปิดทำการ ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การคมนาคม การติดต่อสื่อสารชะลอและหยุดชะงัก และในด้านการศึกษาก็เช่นกัน UNESCO รายงานว่ารัฐบาล กว่า 192 ประเทศ ได้มีมาตรการสั่งปิดโรงเรียนในสถานการณ์แพร่ระบาดของ COVID-19 โดยมีผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบ จำนวน 1,576,615,423 คน คิดเป็นร้อยละ 91.4 ของของผู้เรียนทั้งหมด (UNESCO, 2020)

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความปลอดภัยในชีวิตของนักเรียนนักศึกษา ที่จะได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาด อาศัยอำนาจตามความในข้อ 9 วรรคหนึ่ง (4) ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยปีการศึกษา การเปิดและปิดสถานศึกษา พ.ศ. 2549 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 จึงให้สถานศึกษาทุกแห่งของรัฐและเอกชน ทั้งในระบบและนอกระบบ ซึ่งอยู่ในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ ปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษ ตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2563 ในระหว่างที่สถานศึกษาต้องปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษดังกล่าว หากมีความจำเป็น ให้ส่วนราชการต้นสังกัดกำหนดแนวทางแก้ปัญหา ทั้งนี้ ให้สถานศึกษาจัดให้มีการเรียนการสอนด้วยการไม่ต้องเข้าชั้นเรียน โดยปรับการเรียนการสอนเป็นทางออนไลน์ (พรพิศ คชวัฒนา, 2563)

การปิดโรงเรียนส่งผลกระทบอย่างมากกับวงการการศึกษาทั่วโลก ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน แต่เมื่อเทียบกับการที่ให้เด็กๆ และบุคลากรทางการศึกษาต้องออกไปเสี่ยงกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา การงดเดินทางและงดการรวมตัวกันในสถานศึกษา แล้วอยู่ที่บ้านเพื่อเรียนออนไลน์ ถือเป็นทางออกที่ดีที่สุด ทั้งในด้านความปลอดภัยและด้านการศึกษา เพราะการศึกษาก็เป็นสิ่งสำคัญที่ไม่อาจละเลยได้เช่นกัน เนื่องจากเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ การเรียนออนไลน์แม้จะมีมานานแล้ว แต่ก็ยังไม่ได้ใช้กันอย่างแพร่หลาย ผู้เรียนบางกลุ่มอาจจะยังไม่คุ้นเคยกับการเรียนการสอนในระบบนี้ เช่น เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเด็กๆ กลุ่มนี้อาจมีข้อจำกัดทางการเรียนรู้ และการสอนออนไลน์ถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับครู ผู้ปกครอง และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาพิเศษ บทความนี้จึงต้องการนำเสนอ แนวทางในการช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนออนไลน์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แนวทางการเรียนออนไลน์เมื่อมีข้อจำกัดจากปัจจัยต่างๆ ที่นอกเหนือจากตัวเด็ก และการให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนขณะที่เด็กเรียนอยู่ที่บ้าน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การเรียนออนไลน์คืออะไร

การเรียนการสอนออนไลน์เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีการออกแบบการเรียนการสอนไว้อย่างเป็นระบบ มีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจน จัดการเรียนการสอนตามหลักทฤษฎีทางการศึกษา หลักการเรียนรู้และจิตวิทยาการศึกษา การถ่ายทอดความรู้ การนำเสนอเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและถ่ายทอดกลยุทธ์การสอน ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือ ซึ่งในปัจจุบันเน้นไปที่การใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จึงทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและเรียนรู้โดยไม่จำกัด สถานที่และเวลา เนื้อหาบทเรียนของอีเลิร์นนิ่งจะอยู่ในรูปแบบสื่อผสมอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Multimedia) ซึ่งออกแบบไว้ในลักษณะซอฟต์แวร์รายวิชา (Courseware) ประกอบด้วยสื่อผสม ได้แก่ ข้อความ ภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหว เสียง และที่สำคัญคือผู้เรียนสามารถโต้ตอบกับบทเรียนและผู้สอนได้ การบริหารจัดการ

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

อีเลิร์นนิ่งใช้ซอฟต์แวร์ประเภทบริหารจัดการการเรียนรู้ (Learning Management System: LMS) ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการอย่างอัตโนมัติเกือบทุกขั้นตอนแทนการปฏิบัติด้วยมือ ตั้งแต่ขั้นตอนการลงทะเบียนเรียนจนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน (Parson, 1997; Carlson et al. 1998; กิดานันท์ มลิทอง, 2542; ถนอมพร เลหาจรัสแสง, 2544)

การเรียนออนไลน์กับการเรียนในห้องเรียน : ข้อดีและข้อจำกัด

มาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ทำให้เกิดแนวทางการทำงานที่บ้าน (work from home) และในด้านการศึกษาก็ได้มีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนให้อยู่ใน รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ เนื่องด้วยความจำเป็นจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ทำให้เด็ก ๆ ไม่สามารถไปโรงเรียนได้และต้องเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ เมื่อฟังแล้วดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่ดีเพราะมีสิ่งทดแทน เด็กๆ ไม่ต้องเสี่ยงต่อการติดเชื้อและนำกลับไปแพร่ที่บ้าน ไม่ต้องเดินทางไปโรงเรียนแต่ได้เรียนรู้เหมือนกัน แต่อย่างไรก็ดียังคงเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่าการเรียนออนไลน์ในสภาพปัจจุบันของประเทศไทยจะสามารถทดแทนการเรียนรู้ในห้องเรียนได้หรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก ซึ่งวัยเด็กเป็นวัยที่มีธรรมชาติในการเรียนรู้ได้ดีจากการลงมือปฏิบัติ เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และชอบทำกิจกรรม ดังนั้นเมื่อพิจารณาและเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียระหว่างการเรียนออนไลน์กับการเรียนในห้องเรียน (ถนอมพร เลหาจรัสแสง, 2545; ปรัชญนันท์ นิลสุข, 2543; ธนเดช ลีเลิศธนกุล, 2555; Allen & Seaman, 2013; Figlio, Rush & Yin, 2010; Myring, Bott & Edwards, 2014; Parsons-Pollard, Lacks & Grant, 2008; Stack, 2015) จะเห็นว่ามี ความแตกต่างกัน ดังนี้

การเรียนออนไลน์

ข้อดี : อยู่ตรงไหนบนโลกนี้ก็เรียนได้เพียงแค่คุณมีอุปกรณ์เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต ผู้สอนสามารถจัดทำแผนการเรียนการสอนได้ทันสมัย ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลจากการค้นหาเพิ่มเติมได้ ลดเวลาการเดินทางของผู้สอนและผู้เรียน ลดภาระค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเดินทาง ค่าเอกสารประกอบการเรียน ผู้เรียนสามารถเรียนเวลาใดก็ได้ที่สะดวกและบทเรียนออนไลน์สามารถใช้ทบทวนได้ซ้ำๆ อีกทั้งยังมีโปรแกรมช่วยในการบริหารจัดการระบบการเรียน

ข้อจำกัด : ผู้สอนไม่สามารถควบคุมชั้นเรียนได้เหมือนการเรียนในชั้นเรียนปกติ การสอนที่เป็นการสื่อสารทางเดียว มีโอกาสเกิดความผิดพลาดในการรับรู้ เพราะฉะนั้นต้องมีแบบทดสอบที่ประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนการเข้าถึงอุปกรณ์เรียนออนไลน์ไม่ว่าจะเป็น โทรศัพท์, โทรศัพท์มือถือ, แท็บเล็ต หรือสัญญาณอินเทอร์เน็ตมีข้อจำกัด บางครั้งผู้เรียนอาจทำการทุจริตได้ในการสอบหรือการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้เรียนในวัยเด็กอาจไม่มีสมาธิในการเรียนและไม่สามารถไตร่ตรองความถูกต้องของข้อมูล จากการเข้าถึงข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

การเรียนในห้องเรียน

ข้อดี : ผู้สอนสามารถควบคุมชั้นเรียนได้ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้กฎระเบียบ ผู้สอนสามารถรับรู้อารมณ์ หรือสังเกตผู้เรียนได้ว่าการตอบสนองต่อบทเรียนอย่างไร ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะทางสังคม ได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้สอนในการทำกิจกรรมต่างๆ มีการสื่อสารสองทางซึ่งผู้เรียนได้มีโอกาสได้ซักถามข้อสงสัยได้อย่างทันที ในการทดสอบหรือวัดผลทางการศึกษามีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากผู้เรียนอยู่ต่อหน้าผู้ทดสอบหรือผู้สอน

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

ข้อจำกัด : ผู้เรียนต้องมาเรียนตามสถานที่และเวลาที่กำหนด ผู้สอนการสอนเป็นกลุ่ม ซึ่งหากสอนเร็วเกินไป ผู้เรียนที่เรียนไม่เข้าใจก็จะตามไม่ทันเพื่อนในห้องเรียน ผู้เรียนบางคนที่มีความจำเป็นต้องขาดเรียนก็จะสูญเสียโอกาสทางการเรียน เช่น มีปัญหาสุขภาพทำให้ขาดเรียนบ่อย ปัญหาการจราจรติดขัดทำให้เข้าเรียนสาย ผู้เรียนบางคนที่มีปัญหาเรื่องการเดินทางมาโรงเรียนก็จะทำให้เกิดความยากลำบาก

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว ทำให้พบว่าการเรียนแบบออนไลน์และการเรียนในห้องเรียน ต่างก็มีข้อดีและข้อเสียทั้งสองแบบ ซึ่งก็แตกต่างกันไปในแต่ละประเด็น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของผู้สอนและผู้เรียน เช่น สภาพแวดล้อม เนื้อหาที่สอน ความพร้อมของผู้เรียน ความพร้อมของอุปกรณ์ หากพิจารณาวิธีการสอนทั้ง 2 แบบผู้สอนอาจเลือกใช้ทั้ง 2 แบบร่วมกันได้โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และผลของการเรียนรู้ที่จะเกิดกับผู้เรียนให้มากที่สุด

การเรียนออนไลน์ในประเทศไทย

ปัจจุบันการเรียนออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น แต่สำหรับผู้เรียนที่อยู่ในวัยเด็กหรือกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษก็ยังมีเนื้อหาหรือทักษะบางอย่างที่เหมาะสมจะเรียนในห้องเรียนกับผู้สอน อย่างไรก็ตามโรงเรียนต่างๆ ได้กำหนดแนวทางการเรียนการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้จัดการเรียนการสอนต่อไปได้ ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลสามารถแบ่งรูปแบบการเรียนการสอนหลังวิกฤตโควิด - 19 ในประเทศไทยออกเป็น 3 รูปแบบ (สุวัฒน์ บันลือ, 2560) ตามระดับของบทบาทการใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอน โดยขึ้นอยู่กับความพร้อม ความเหมาะสม และวัยของผู้เรียน ได้แก่

1. การเรียนผ่านระบบออนไลน์ 100% เหมาะกับโรงเรียนที่มีความพร้อม ทั้งด้านระบบการเรียนการสอน และหลักสูตรสำหรับการเรียนผ่านระบบออนไลน์ ผู้เรียนพร้อมเรียนผ่านระบบออนไลน์ และผู้ปกครองพร้อมให้ความช่วยเหลือสนับสนุน รวมทั้งมีเครื่องมือสนับสนุนการเรียน โดยจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการเรียนให้น่าสนใจ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

2. การเรียนในห้องเรียน เหมาะสำหรับโรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนไม่มาก และพื้นที่มากพอให้ปฏิบัติตามนโยบาย Social distancing และการดูแลสุขอนามัยของนักเรียนได้อย่างเข้มข้น และเคร่งครัด ควบคุมให้นักเรียนใส่หน้ากากอนามัย และหมั่นทำความสะอาดมือด้วยแอลกอฮอล์ นอกจากนี้โรงเรียนต้องหมั่นฆ่าเชื้อโรคอย่างสม่ำเสมอ

3. การเรียนแบบผสมผสาน เหมาะกับโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีจำนวนนักเรียนมาก โดยให้แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อสลับวันให้นักเรียนมาเรียนที่โรงเรียน กลุ่มละ 2 วันต่อสัปดาห์ อีก 3 วันที่เหลือให้นักเรียนเข้าเรียนผ่านระบบออนไลน์จากบ้าน รวมทั้งให้โรงเรียนเลือกวิชาที่มีการปฏิบัติ หรือต้องทำงานร่วมกันมาจัดการเรียนในห้องเรียน ขณะที่วิชาอื่นให้สอนผ่านออนไลน์

ในการจะพิจารณาเลือกรูปแบบการเรียนออนไลน์ นอกจากจะต้องคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียน ความเหมาะสม และวัยของผู้เรียนแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญ คือการพัฒนาการเรียนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพ โดยพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกับผู้สอน เสมือน หรือดีกว่าการเรียนในชั้นเรียนปกติ ก็จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และประสบความสำเร็จในการเรียนได้เช่นกัน

การเรียนออนไลน์ในต่างประเทศ

สำหรับในประเทศต่างๆ ทั่วโลกข้อมูลของ Unesco ณ วันที่ 13 เมษายน 2563 แสดงให้เห็นว่า กว่า 192 ประเทศ ได้มีมาตรการสั่งปิดโรงเรียนในสถานการณ์แพร่ระบาดของ COVID -19 โดยมีผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบ จำนวน 1,576,615,423 คน คิดเป็นร้อยละ 91.4 ของ นักเรียนที่ลงทะเบียนเรียน ทุกระดับตั้งแต่อนุบาลถึงอุดมศึกษา ซึ่งการปิดโรงเรียนจะแบ่งเป็นการปิดโรงเรียนทั่วประเทศและการปิดโรงเรียนในบางพื้นที่ โดยพิจารณาจากการแพร่กระจายของไวรัสในแต่ละพื้นที่ (UNESCO, 2020; American Academy of Pediatrics, 2020; Chen, W., & Jia, J., 2016; Allo, M. D., 2020; la Velle, L., Newman, S., Montgomery, C., & Hyatt, D,2020; Kidd, W., & Murray, J., 2020)

สาธารณรัฐประชาชนจีน โรงเรียนระดับประถมและมัธยมทั่วประเทศ ได้ปรับรูปแบบการเรียนเป็นระบบออนไลน์แทนการมาโรงเรียน มีผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบ จำนวน 278,436,084 คน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการร่วมมือกับกระทรวงอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ เตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาออนไลน์ในด้านต่างๆ เช่น ขอความร่วมมือจากผู้ให้บริการโทรคมนาคมในการเพิ่มประสิทธิภาพการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต รวบรวมและจัดหาหลักสูตรออนไลน์สำหรับนักศึกษามากกว่า 24,000 หลักสูตร และแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 22 แพลตฟอร์ม ซึ่งควบคุมโดยระบบ AI ให้คำแนะนำโรงเรียนและครูในการเลือกใช้ช่องทางที่เหมาะสมกับความพร้อมด้าน ICT ของแต่ละพื้นที่ และให้คำแนะนำครูเรื่องแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ผ่านการไลฟ์สด (live-streaming) และระบบ MOOCs ความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของจีน คือ ครูยังมีประสบการณ์หรือได้รับการอบรมเรื่องการสอนออนไลน์ไม่เพียงพอ เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาในการเตรียมความพร้อม และบางรายวิชายากที่จะสอนผ่านระบบทางไกล เช่น วิชาดนตรี การทดลองวิทยาศาสตร์ และเนื่องจากไม่สามารถจัดสอบได้ตามปกติ การให้คะแนนจึงจะเน้นที่การมีส่วนร่วมในการอภิปรายในชั้นเรียนผ่านระบบ Video Conference แต่หากสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร นักเรียนก็สามารถดาวน์โหลดไฟล์เสียงและแบบทดสอบมาทำได้ ในพื้นที่ทางไกลที่ไม่มีความพร้อมด้านระบบอินเทอร์เน็ต นักเรียนสามารถเรียนรู้ผ่านรายการโทรทัศน์ ซึ่งออกอากาศทุกวันจันทร์ - ศุกร์ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมรายวิชาหลักทุกวิชา

สาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้เตรียมความพร้อมในการเรียนแบบการศึกษาทางเลือก หรือ Home-based Learning (HBL) โดยโรงเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และ สถาบันการศึกษาจะต้องทดลองเรียนแบบ HBL 1 วันต่อสัปดาห์ สิงคโปร์ปรับมาใช้การศึกษาทางเลือก HBL อย่างเต็มรูปแบบ ในระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา รวมถึงการศึกษาพิเศษ ตั้งแต่วันที่ 8 เมษายน ถึง 4 พฤษภาคม 2563 โดยใช้ระบบ Video Conference ผ่านโปรแกรม Zoom และ Google Meet เป็นหลัก หรือครูสามารถเลือกใช้ช่องทางอื่นที่เหมาะสมได้ เช่น Facebook Live และ Cisco WebEx ซึ่งครูจะได้รับคำแนะนำขั้นตอนต่างๆ ก่อนเข้าใช้ระบบ จากกระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์ เช่น การระบุตัวตนของนักเรียนก่อนอนุญาตให้เข้าร่วมห้องเรียนออนไลน์ โรงเรียนจะเป็นผู้ออกแบบและจัดทำแผน HBL ที่เหมาะสมแก่นักเรียนและแต่ละวิชา รวมถึงการบ้านและแบบทดสอบ หรือโรงเรียนอาจเลือกใช้งาน “Singapore Student Learning Space (SLS)” ซึ่งเป็น Online

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

Platform ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่รวบรวมหลักสูตรและเครื่องมือทางการศึกษา โดยครูสามารถติดตามความก้าวหน้าในการเรียน ของนักเรียนและส่งงานผ่าน SLS ได้

ประเทศอังกฤษ รัฐบาลอังกฤษประกาศปิดโรงเรียนทั่วประเทศ ตั้งแต่วันที่ 20 มีนาคม 2563 ซึ่งจากข้อมูล UNESCO จะมีผู้เรียนจำนวนกว่า 15,401,609 คน ที่ได้รับผลกระทบ สถานดูแลเด็กจะยังคงเปิดเพื่อให้บริการแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรืออาชีพที่จำเป็นต้อง ปฏิบัติงาน และโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและบุคคลพิการจะยังคงให้การดูแล นักเรียน ในกรณีที่ผู้ปกครองยังไม่พร้อมรับนักเรียนกลับบ้าน โรงเรียนยกเลิกการสอบและการจัดกิจกรรมทั้งหมด และเตรียมบทเรียนออนไลน์เพื่อให้ นักเรียนสามารถเรียนได้จากที่บ้าน โดยโรงเรียนบางแห่งจัดการอบรมให้แก่ครูและเจ้าหน้าที่ เพื่อให้สามารถจัดการสอนออนไลน์ได้ และจะจัดส่งแบบฝึกหัดไปให้นักเรียนที่บ้าน ในเรื่องสวัสดิการอาหารฟรีของนักเรียน ให้โรงเรียนพิจารณาจัดส่งอาหารให้นักเรียนที่บ้าน หรือเลือกแนวทางอื่นที่เหมาะสม เช่น voucher แทนเงินสด

ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ประกาศปิดโรงเรียนทั่วประเทศ ตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม 2020 ซึ่งจากข้อมูล UNESCO จะมีผู้เรียนจำนวนกว่า 77,678,500 คน ที่ได้รับผลกระทบ สหรัฐอเมริกาได้ให้สถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นร่วมมือกับโรงเรียนของรัฐบาลทุกแห่งภายในเขตการศึกษา ทำการเชื่อมโยงโทรทัศน์ทางไกลเข้ากับรายการโทรทัศน์ โดยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ผ่านสารคดีทางโทรทัศน์ ซึ่งมีเนื้อหาสอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรของรัฐ หากมีนักเรียนคนใดที่มีอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการเรียนออนไลน์ทางโรงเรียนก็มีบริการจัดส่งสื่อการสอน และวัสดุที่เกี่ยวข้องเอกสารการเรียนการสอนต่าง ๆ ไปให้นักเรียนตามบ้านเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถนำไปสอนได้ ซึ่งก็เป็นวิธีการที่อาจจะไม่ต้องพึ่งสัญญาณอินเทอร์เน็ตอย่างเดียว ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่สะดวกในการเรียนรู้ในส่วนของมหาวิทยาลัย ชั้นนำของโลกในสหรัฐอเมริกา เช่น Harvard ประกาศที่จะมีการใช้การเรียนการสอนเสมือนจริง (Virtual Education) โดยมหาวิทยาลัย Harvard เริ่มนำการเรียนการสอนออนไลน์เข้ามาใช้แทนการเรียนในห้องเรียน เช่นเดียวกับ มหาวิทยาลัย Princeton มหาวิทยาลัย Stanford และอีกหลายมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาก็ใช้การเรียนการสอนรูปแบบดังกล่าวเช่นกัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้จากทางไกล

จากการศึกษาข้อมูลพบว่าการสอนออนไลน์ของหลายประเทศนั้น ไม่ได้ใช้การสอนออนไลน์ 100 % แต่เกิดจากการร่วมมือกับท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นสถานีโทรทัศน์ หรือว่าผู้จัดทำสารคดีเพื่อสร้างเรื่องราวที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ รวมแหล่งเรียนรู้ทั้งหมด จากห้องสมุด สื่อออนไลน์ Youtube ต่างๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้อาจเตรียมไว้ให้คุณครูและนักเรียน รวมทั้งยังมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เหล่านี้ให้มีความทันสมัยอย่างต่อเนื่อง และสำคัญที่สุดคือมีการสื่อสารกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้บริหาร หรือผู้ปกครอง เพื่อที่จะสามารถช่วยทุกคนให้ผ่านวิกฤตการณ์นี้ และจัดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดให้กับเด็กๆ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษคือใคร

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ คือ เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาและต้องการความช่วยเหลือแตกต่างไปจากเด็กปกติ เนื่องจากเหตุบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจและอารมณ์ รวมถึงเด็กที่มีความสามารถพิเศษ การจัดการศึกษาในรูปแบบปกติจึงไม่สามารถให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษาที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล การให้การศึกษา

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

สำหรับเด็กเหล่านี้จึงควรมีลักษณะแตกต่างไปจากเด็กปกติในด้านเนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล ต้องจัดการศึกษาลักษณะพิเศษซึ่งมีรูปแบบและวิธีการจัดที่หลากหลาย (ศรียา นิยมธรรม, 2546; ผดุง อารยะวิญญู, 2542; สิริมา หมอนไหม, 2543)

จากลักษณะดังกล่าวของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ อาจทำให้ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เกิดความขงใจว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะสามารถเรียนรู้และพัฒนาด้วยการเรียนออนไลน์ได้จริงหรือไม่ ในเมื่อเด็ก ๆ กลุ่มนี้สามารถพัฒนาและเรียนรู้ได้จากการปฏิบัติและจากกวีธีการ หรือสื่อการเรียนรู้อยู่เป็นรูปธรรม และเมื่อพิจารณาจากสถิติการศึกษาของคนพิการ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2563) พบว่า มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่อยู่ในช่วงวัยที่กำลังศึกษา (ช่วงอายุ 6 - 21 ปี) อยู่จำนวน 140,869 คน ดังนั้นเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่กำลังอยู่ในช่วงวัยเรียน จึงต้องปรับตัว และรับมือกับการเรียนแบบวิถีใหม่ ทั้งนี้เพื่อช่วยลดความเสี่ยงและอัตราการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (Covid - 19) ในประเทศไทย แต่การเรียนออนไลน์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดูแลและให้ความช่วยเหลือเด็กในการเรียนออนไลน์ เพราะเด็กอาจยังมีข้อจำกัดด้านการเรียนรู้ตลอดจนความสามารถในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ

การเรียนรู้อย่างออนไลน์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เมื่อสภาพการณ์ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (Covid - 19) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โรงเรียนทั่วประเทศกำลังพยายามปรับตัวให้เข้ากับการปิดตัวลงอย่างกะทันหัน การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาไปยังผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูการศึกษาพิเศษที่กำลังเผชิญกับความท้าทายในการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนของครู นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและครอบครัวก็ต้องเผชิญกับสิ่งใหม่เมื่อต้องเรียนรู้ผ่านออนไลน์ ซึ่งข้อดีการเรียนออนไลน์สามารถช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น โดยเรียนผ่านการใช้สื่อ เช่น เกมแบบโต้ตอบ กิจกรรมและวิดีโอ อาจเป็นทางเลือกที่ดีกว่าในการทำการบ้านด้วยลายมือ และเหมาะสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นักเรียนได้ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับครอบครัว สามารถช่วยให้การเรียนรู้จากระยะไกลเป็นไปอย่างราบรื่น การเตรียมความพร้อมอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียน การเรียนรู้ออนไลน์กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่จะบริการการศึกษาแก่เด็กทุกคนให้สามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน นอกเหนือจากการให้บริการที่จำเป็นสำหรับครอบครัวในชนบทและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทางออนไลน์ การเรียนรู้อย่างออนไลน์นี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นตัวเลือกทางการศึกษาที่ดี (Saba, 2011; Watson, 2005; Bailey, Patrick, Schneider & Vander Ark, 2013)

การจัดการศึกษาพิเศษออนไลน์เป็นสิ่งที่หลายฝ่ายให้ความสนใจ เนื่องจากความสนใจความสามารถและความพิการที่แตกต่าง และเป็นความต้องการส่วนบุคคลที่ระบุไว้เฉพาะโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล โรงเรียนต้องวางแผนให้การสนับสนุนที่เพียงพอสำหรับนักเรียนแต่ละคนได้อย่างไร ซึ่งแต่ละคนมีข้อกำหนดในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันมาก การศึกษากลายเป็นดิจิทัลมากขึ้น จึงมีการสร้างแหล่งข้อมูลออนไลน์จำนวนมากเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุศักยภาพสูงสุด ในการพัฒนาแผนการสอนทางออนไลน์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครู

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

การศึกษาพิเศษจะต้องจัดทำแผนเฉพาะสำหรับนักเรียนทุกคนให้สอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan : IEP) ตามที่รัฐบาลกลางกำหนด นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความพร้อมของพ่อแม่และผู้ดูแลว่าจะสามารถช่วยเหลือเด็กในการเรียนได้มากเพียงใด เนื่องจากนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษต้องอาศัยการฝึกและการสอนเฉพาะทาง แต่ในสถานการณ์เช่นนี้ ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษย่อมเกิดความกังวลและเป็นห่วงว่าการเรียนออนไลน์นั้นจะสามารถพัฒนาการเรียนรู้ ตลอดจนพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กได้จริงหรือไม่ และในฐานะผู้ปกครองเขาควรมีบทบาทอย่างไร ดังการวิจัยของ Clifton (2016) ที่พบว่า ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีความกังวลเกี่ยวกับทักษะสังคมและอารมณ์ของนักเรียน และความสำเร็จทางวิชาการของนักเรียนจากการเรียนออนไลน์

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีเด็กที่มีความพิการมากกว่าเจ็ดล้านคน (ทางจิตใจอารมณ์ - พฤติกรรมร่างกาย และอื่น ๆ) ที่ต้องการบริการพิเศษในโรงเรียน เขตการศึกษาจะต้องระบุเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพัฒนาแผนการศึกษาส่วนบุคคล (IEP) ตามกฎหมายกำหนดให้โรงเรียนจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการศึกษาและบริการพิเศษสาธารณะโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและเพียงพอ (US Department of Education, 2020) ซึ่งในช่วงที่โควิด -19 ระบาด โรงเรียนต่างๆ ยังคงให้บริการการรักษารักษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางออนไลน์ การจัดส่งการบำบัดเฉพาะทางออนไลน์เปิดโอกาสในการให้บริการแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษในพื้นที่ห่างไกลที่อาจไม่เคยเข้าถึงมาก่อน และผู้เชี่ยวชาญสามารถประชุมทางออนไลน์เพื่อทำ IEP ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ (Silva, 2020) ส่วนการเรียนออนไลน์ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น แต่ละเขตพื้นที่การศึกษาจะมีอำนาจในการจัดการศึกษาเอง และให้ทางเลือกในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ 3 แบบคือ

1. ครูสอนโดยใช้หลักสูตรที่ได้จากจากเขตพื้นที่การศึกษา
2. ให้ครูที่มีประสบการณ์ ออกแบบการเรียนรู้ออนไลน์เองได้
3. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนแบบง่าย ๆ โดยใช้เพียงอุปกรณ์พื้นฐานที่มีอยู่ที่บ้าน

ในกรณีที่บางครอบครัวมีข้อจำกัดในการเรียนออนไลน์ เช่น สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องมากไม่สามารถเรียนออนไลน์ได้เป็นระยะเวลาหลายๆ หรือครอบครัวที่ไม่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์ หรือมีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ครูจะให้บริการและให้ความช่วยเหลือในการโทรศัพท์ให้คำแนะนำพ่อแม่ในการพัฒนาเด็กๆ รวมถึงมีการส่งวัสดุสื่อการเรียนรู้และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนไปให้เด็กกลุ่มนี้ถึงที่บ้าน นอกจากนี้องค์กรด้านการศึกษา Springs Charter Schools ก็ได้เริ่มจัดการเรียนการสอนแบบวิดีโอกับเด็กกลุ่มนี้ โดยใช้แบบฝึกหัดและกิจกรรมที่ทำเป็นปกติ นักกิจกรรมบำบัดจะช่วยเหลือเด็กๆ ในการฝึกทักษะที่ต้องใช้กล้ามเนื้อ และทักษะชีวิตอื่นๆ เช่น การผูกเชือกรองเท้า บางครั้งก็เตรียมวิดีโอไว้ให้ผู้ปกครองใช้ฝึกทักษะเด็กๆ ที่บ้าน ซึ่งหากผู้ปกครองคนใดไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ นักกิจกรรมบำบัดก็จะให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์แทน ซึ่งแน่นอนว่าการฝึกฝนทักษะต่างๆ ให้เด็กจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากไม่มีผู้ปกครองเป็นตัวกลางในการเชื่อมต่อและช่วยเหลือที่บ้าน

แนวทางในการจัดการเรียนออนไลน์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เด็กพิเศษแต่ละคนมีความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน บางคนสามารถสื่อสารได้ดี บางคนมีปัญหาด้านการอ่าน หรือบางคนมีความต้องการทั้งด้านวิชาการและพฤติกรรม ครูการศึกษาพิเศษและผู้ปกครองรู้จักนักเรียนของตนเองเป็นอย่างดีอยู่แล้ว ต้องนำข้อมูลเหล่านี้มาวางแผนและปรับเข้ากับสถานการณ์และให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจึงขอแนะนำขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Herburger, D., 2020; วาทีนี อมรไพศาลเลิศ, 2563) โดยอาจแบ่งเป็น 3 ลำดับ คือ 1) ขั้นการเตรียมพร้อม 2) การจัดการเรียนการสอน และ 3) การติดตามประเมินผล

1. ขั้นการเตรียมพร้อม

- ครูผู้สอนติดต่อและขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง สอบถามถึงสภาพแวดล้อมที่บ้านของนักเรียนว่าเป็นอย่างไร เช่น มีคนดูแลนักเรียนขณะเรียนหรือไม่ มีอุปกรณ์ใดที่ใช้สำหรับใช้เรียน มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมต่างๆหรือไม่ และควรแนะนำผู้ปกครองให้จัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เหมาะสม นอกจากนี้ครูควรสอบถามเกี่ยวกับความถนัดหรือทักษะการใช้เทคโนโลยีของผู้ปกครองและนักเรียนด้วย

- ทบทวนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program หรือ IEP) ที่ทำขึ้นในแต่ละปีการศึกษา นำมาวิเคราะห์ว่าเป้าหมายและวัตถุประสงค์ใดที่กำหนดไว้ใน IEP มีความสำคัญที่สุดและเป็นไปได้ที่จะเลือกมาวางแผนจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ในกรณีที่เป็น IEP ของภาคเรียนที่ผ่านมา ครูควรสอบถามระดับความสามารถของนักเรียน ณ ปัจจุบันเพื่อดูความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

- เลือก platform / โปรแกรมสำหรับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีให้เลือกใช้มากมาย แต่ขอแนะนำให้เลือกโปรแกรมที่คุ้นเคยหรือใช้ไม่มากนัก และคุณครูควรจัดหาเวลาทดลองใช้ให้คล่องก่อนจะสอนจริง

2. ขั้นการเรียนการสอน

- ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายใน IEP ควรมีลำดับกิจกรรมที่ชัดเจนในแต่ละวัน หากเป็นไปได้กิจกรรมควรคล้ายคลึงกับที่โรงเรียนเพราะจะทำให้นักเรียนรู้สึกคุ้นเคย ไม่ต้องปรับตัวมากนัก จากนั้นส่งกิจกรรมไปที่บ้านเพื่อให้ผู้ปกครองใช้กับบุตรหลานของตน

- กำหนดเวลาการเรียนกับผู้ปกครองและนักเรียนให้ชัดเจน โดยก่อนสอนครูต้องเตรียมเอกสารการเรียน เช่น ไฟล์แบบฝึกหัด ไฟล์สื่อ หรือคลิปวิดีโอ ให้พร้อมก่อนสอนจริง

- ก่อนการสอนครั้งแรก ครูอาจจะส่งขั้นตอนหรือคลิปวิดีโอสอนวิธีการเข้าเรียนออนไลน์ให้ผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ปกครองและ/หรือนักเรียนใช้โปรแกรมเป็นแล้ว อาจมีการทดลองก่อนการเรียนจริง

3. ขั้นการติดตามประเมินผล

- หลังการเรียนออนไลน์เสร็จสิ้นทุกครั้ง ควรจดบันทึกหลังสอน เพื่อประเมินการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น และนำปัญหาที่พบมาปรับปรุงในครั้งต่อไป

- ควรส่งอีเมลหรือสื่อสารผ่านช่องทางที่สะดวกหาผู้ปกครอง เพื่อติดตามการเรียนและทบทวนเรื่องงานที่มอบหมายและกำหนดส่งอีกครั้ง

สำหรับเทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ให้ใช้เทคนิคที่ครูใช้ในชั้นเรียนได้ เช่น กำหนดและบอกข้อตกลงของชั้นเรียนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่างๆ ที่ครูคาดหวังในชั้นเรียนออนไลน์ เช่น ให้ปิดไมค์ก่อนทุก

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

ครั้ง ตั้งใจฟังให้จบ และนั่งอยู่กับที่ในขณะที่เรียนออนไลน์ ส่วนเทคนิคการจัดการเรียนการสอนอื่นๆ สามารถใช้ได้ ตามความคิดสร้างสรรค์ของครูแต่ละคน นอกจากนี้ครูควรวีดิษย่นเวลาทำงานและให้ช่องทางการติดต่อสื่อสาร กับผู้ปกครองไว้อย่างหลากหลาย และต้องเข้าใจว่าเรื่องนี้อาจจะยากสำหรับบางครอบครัวที่ผู้ปกครองยังต้อง ออกไปทำงาน ซึ่งครูอาจจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนหรือหาทางออกร่วมกันกับผู้ปกครองไปเป็นระยะ

แนวโน้มนการเรียนออนไลน์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในอนาคต

ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ที่แพร่ระบาดไปยังทุกประเทศทั่วโลก และคาดว่าน่าจะมี ผลกระทบไป อีก 1-2 ปี กว่าที่จะคลี่คลายลง ความยาวนานของปัญหาจะไม่เพียงแต่เกิดกับด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ผู้คน หากแต่ยังกระทบไปถึงชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งการศึกษาด้วย ในช่วงเวลาของการเกิด ปัญหา ประเทศต่างๆ จัดการศึกษากันอย่างไร เป็นประเด็นที่ต้องช่วยกันหาคำตอบ เพราะนี่คือสถานการณ์ที่ไม่มี ชาติใดเคยประสบ ไม่มีสูตรสำเร็จในการบริหารจัดการ ไม่รู้เวลาของการสิ้นสุด และอาจเกิดการระบาดขึ้นใหม่ได้ รวมทั้งบริบทที่แตกต่างกันออกไปของแต่ละประเทศ วิธีการจัดการศึกษาจึงอาจต้องมีความหลากหลาย สามารถ เปลี่ยนได้ตลอดเวลา โดยยึดสุขภาพอนามัยของเด็กและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเป็นหลักในการ จัดการ

สำหรับการศึกษาพิเศษกับการสอนออนไลน์ จะเป็นกลุ่มที่มีผลกระทบอย่างมากในการจัดการเรียนผ่าน ระบบออนไลน์ โดยเฉพาะบริการการศึกษาพิเศษที่ต้องครอบคลุมความพิการที่หลากหลายของนักเรียน และ การกำหนดเวลาที่ยืดหยุ่นหรือการขยายเวลาในการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ ในปี 1990 ได้มี โปรแกรมที่พัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการด้านการศึกษาพิเศษของนักเรียน และโรงเรียนออนไลน์ได้เริ่ม ค้นหาวิธีการเข้าถึงนักเรียน เพื่อจัดหาเครื่องมือและการสนับสนุนที่จำเป็นเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ตั้งแต่นั้น เป็นต้นมาได้กลายเป็นกระแสหลักของการศึกษาอเมริกันโดยให้บริการนักเรียนในทุกประเภทสาขาวิชา (Repetto et al., 2010; Carnahan & Fulton, 2013). ตอนนีัโรงเรียนกำลังหันมาให้ความสนใจกับการ ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมนักเรียน ตามความต้องการทางพฤติกรรมและการเรียนของนักเรียนที่มีความบกพร่อง เฉพาะด้าน (Repetto et al., 2010) นอกจากนี้โปรแกรมออนไลน์ยังออกแบบช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนซ้ำๆ เพื่อเป็นการทบทวนได้อีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Marteney, Bernadowski (2016) ที่พบว่า ประโยชน์ หลักของการศึกษาออนไลน์สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษด้านการศึกษา ได้แก่ ความยืดหยุ่นของการจัด ตารางเรียน บทเรียนและความสามารถหยุดพักได้มากเท่าที่จำเป็น โปรแกรมช่วยแก้ไขข้อความอัตโนมัติช่วยให้นักเรียนสามารถแก้ไขข้อผิดพลาดได้ทันทีและลดความกดดันในการต้องแสดงต่อหน้าเพื่อน ดังนั้นการศึกษา ออนไลน์ช่วยให้ครูจัดเตรียมเนื้อหาบทเรียนให้เข้ากับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไรก็ตามผลกระทบทาง สังคมของการศึกษาออนไลน์ยังคงเป็นประเด็นที่อาจต้องได้รับการศึกษาให้กระจ่างขึ้นเพื่อทำความเข้าใจถึงความ แตกต่างระหว่างห้องเรียนออนไลน์และห้องเรียนแบบดั้งเดิม

ด้วยสถานการณ์การเรียนออนไลน์เกิดขึ้นในช่วงที่เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตเกือบทุก ด้าน นั่นคือ ความบันเทิง ข่าวสาร การเรียน การติดต่อผู้อื่น (Palvia, 2013) และการเรียนผ่านระบบออนไลน์ กำลังเปลี่ยนแปลงแนวทางการเรียนการสอนที่นักเรียนต้องมาเรียนที่โรงเรียน เมื่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

การเรียนอย่างรวดเร็ว โรงเรียนทั่วโลกต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนี้อย่างไม่หยุดนิ่ง จึงเป็นช่วงรอยต่อของการเรียนรู้แบบ “ออนไลน์” หรือแบบ “ผสมผสาน” ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ในปัจจุบันที่จะกลายเป็นเรื่องปกติในอนาคต (Dziuban, Picciano, Graham และ Moskal, 2016) จะเห็นว่าปัจจุบันโรงเรียนบางแห่งเริ่มใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในการรับสมัครนักเรียน การกรอกข้อมูลพื้นฐาน การสอบ และการยื่นเอกสารต่างๆ ผ่านระบบออนไลน์ โดยนักเรียนและผู้ปกครองไม่ต้องเข้ามาที่โรงเรียน เป็นการประหยัดเวลา ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางของผู้ปกครอง ซึ่งจะเห็นได้ชัดว่า e-education กำลังได้รับความสนใจในเกือบทุกส่วนของการศึกษา สิ่งที่ต้องเตรียมให้พร้อม (Palvia et al., 2018; Murphy et al., 2011) คือ 1. คุณภาพของการศึกษาออนไลน์ต้องได้รับการปรับปรุงและมีคุณภาพเท่าเทียมกับการศึกษาในชั้นเรียน สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ท้ายที่สุด และการได้รับหนังสือรับรองในรูปแบบการศึกษาไม่ควรแยกออกจากกัน 2. โรงเรียนต้องตระหนักและตัดสินใจว่าในการจัดการศึกษารูปแบบใดดีที่สุด ระหว่างการศึกษาออนไลน์กับการศึกษาออฟไลน์ หรือจะพัฒนาการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อช่วยให้เกิดความสมดุลที่ดีที่สุดในระหว่าง e-education และการศึกษาแบบดั้งเดิม

บทสรุป

การเรียนออนไลน์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของประเทศไทยในอนาคต เป็นสิ่งที่ผู้บริหารระดับประเทศต้องมีมาตรการออกมารองรับและส่งเสริม ทั้งในด้านการเตรียมความพร้อมของสถาบันการศึกษา บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะอุปกรณ์สำหรับใช้เรียน เช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของสถานศึกษา บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และ การเรียนออนไลน์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรเป็นการเรียนออนไลน์ในรูปแบบผสมผสาน เนื่องจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษยังมีความจำเป็นที่จะต้องมีส่วนดูแลในขณะที่เรียน และบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดก็คือพ่อแม่หรือผู้ปกครอง โรงเรียนและครูจะต้องทำงานร่วมกับพ่อแม่อย่างแท้จริง และอีกประการหนึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา ควรนำแนวปฏิบัติของการเรียนออนไลน์ที่ใช้แล้วเห็นผลจากต่างประเทศมาพัฒนาการเรียนออนไลน์ในประเทศไทย โดยเฉพาะด้านความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น และให้การสนับสนุนครอบครัวของเด็ก เช่น ผลิตสื่อการเรียนรู้ สิ่งสนับสนุน หรือสิ่งอำนวยความสะดวก และส่งให้ถึงมือผู้ปกครอง การที่ครูและนักสหวิชาชีพคอยเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครอง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อช่วยลดช่องว่างและข้อจำกัดต่างๆ ระหว่างสถานศึกษาและครอบครัว และเพื่อให้การเรียนออนไลน์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความเป็นไปได้และยังผลประโยชน์ต่อตัวเด็กให้ได้มากที่สุด

การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนี้ นับว่าเป็นงานที่ท้าทายอีกขั้นสำหรับครู พ่อแม่ นักบำบัด และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย แต่หัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กทุกคนก็ยังคงอยู่บนพื้นฐานเดียวกันคือ ความเข้าใจธรรมชาติที่แตกต่างกันของ พวกเขา เมื่อไรที่ครูเข้าใจเด็กๆ อย่างแท้จริง ครูย่อมมองเห็นโอกาสและวิธีการในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนมากยิ่งขึ้น

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข. (2562). *แผนปฏิบัติการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุม โรคติดต่อหรือโรคระบาดตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข
- กิดานันท์ มลิทอง. (2540). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- จงกลณี วิทยารุ่งเรืองศรี และภมรศรี แดงชัย. (2563). *คู่มือการจัดการโรงเรียนรับมือโควิด-19*. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด
- ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2561). *การออกแบบการเรียนรู้แนวดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนเดช ลีเลิศชนกุล. (2555). E-Learning. เอกสารประกอบการอบรมการสร้างบทเรียนอีเลิร์นนิ่งด้วยอีฟรอนท์ (eFront) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี. โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดจันทบุรี. จันทบุรี.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (2544, มกราคม-มิถุนายน). การสอนบนเว็บ (Web-Based Instruction) นวัตกรรมเพื่อคุณภาพการเรียนการสอน. *วารสารศึกษาศาสตร์สาร*. 28(1): 87-94
- . (2545). *Designing e-Learning หลักการออกแบบและการสร้างเว็บเพื่อการเรียนการสอน*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.
- ปรัชญนันท์ นิลสุข. (2543, เมษายน-มิถุนายน). นิยามเว็บช่วยสอน Definition of Web-Based Instruction. *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*. 12(34) : 53-56
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. กรุงเทพมหานคร: แวนแก้ว.
- วาทีณี อมรไพศาลเลิศ. (2563). *เทคนิคการสอนออนไลน์ช่วงโควิด-19 สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ*. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2564, จาก <https://www.chula.ac.th/news/31541/>
- ศรียา นิยมธรรม. (2550). *ทัศนศิลป์เพื่อการศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพมหานคร: แวนแก้ว.
- สิริมา หมอนใหม่. (2543). *การศึกษาพิเศษ : องค์ความรู้และกระบวนการทัศน์*. กรุงเทพมหานคร.
- สุวัฒน์ บันลือ. (2560). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด* 11(2) กรกฎาคม – ธันวาคม. หน้า 250-260
- Allen, E. I., & Seaman, J. (2013). *Learning on demand: Online education in the United States, 2013*. Babson Survey Group and the Sloan Consortium
- Allo, M. D. (2020). Is the online learning good in the midst of Covid-19 Pandemic? The case of EFL learners. *Jurnal Sinestesia*, 10(1), 1-10.
- American Academy of Pediatrics [AAP]. (2020). *State notices on telehealth policy in response to COVID-19*. Retrieved from: <https://downloads.aap.org/DOCCSA/State-Telehealth-Notices.pdf>
- Bailey, J., Patrick, S., Schneider, C., & Vander Ark, T. (2013). *Online learning: Myths, reality & promise*. DIGITAL SHIFT.

- Carlson, R. D.; et al. (1998). *So You Want to Develop Web-based Instruction-Points to Ponder*. online. (Available). Retrieved from: http://www.coe.uh.edu/insite/elec_pub/HTML191-00/de_carl.htm.
- Carnahan, C., & Fulton, L. (2013). Virtually forgotten: Special education students in cyber schools. *TechTrends*, 57(4), 46-52.
- Chen, W., & Jia, J. (2016). Comparison of online and onsite students' learning outcomes and experiences in a massively open online course in China. *Journal of Educational Technology Development and Exchange (JETDE)*, 9(1), 5.
- Clifton, L. (2016). *Special needs parent perspective of online learning: A case study* (Doctoral dissertation, University of Phoenix).
- Dziuban, C., Picciano, A. G., Graham, C. R., & Moskal, P. D. (2016). *Conducting research in online and blended learning environments: New pedagogical frontiers*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Figlio, D. N., Rush, M., & Yin, L. (2010). Is it live or is it internet. Experimental Estimates of the Effects of Online Instruction on Student Learning, *NBER Working Paper*, (16089). National Bureau of Economic Research.
- Guernsey L., Ishmael K., Prescott S. (2020). *Online learning in the wake of COVID-19 tips and resources for PreK-12 with equity in mind*, *New America*. Retrieved from: <https://www.newamerica.org/education-policy/edcentral/online-learning-wake-covid-19/>
- Herburger, D. (2020). *Considerations for Teachers Providing Distance Learning to Students with Disabilities*. Crisis Response Resource. WestEd.
- Kidd, W., & Murray, J. (2020). The Covid-19 pandemic and its effects on teacher education in England: how teacher educators moved practicum learning online. *European Journal of Teacher Education*, 43(4), 542-558.
- La Velle, L., Newman, S., Montgomery, C., & Hyatt, D. (2020). Initial teacher education in England and the Covid-19 pandemic: challenges and opportunities. *Journal of Education for Teaching*, 46(4), 596-608.
- Martenev, T., & Bernadowski, C. (2016). Teachers' perceptions of the benefits of online instruction for students with special educational needs. *British Journal of Special Education*, 43(2), 178-194.

- Murphy, E., Rodríguez-Manzanares, M. A., & Barbour, M. (2011). Asynchronous and synchronous online teaching: Perspectives of Canadian high school distance education teachers. *British Journal of Educational Technology*, 42(4), 583-591.
- Myring, M., Bott, J. P., & Edwards, R. (2014). New approaches to online accounting education. *The CPA Journal*, 84(8), 66-71.
- Palvia, S. C. (2013). E-evolution or E-revolution: E-mail, E-commerce, E-government, E-education. *Journal of IT Case and Application Research*, Editorial Preface Article, 15(4), 4-12.
- Palvia, S., Aeron, P., Gupta, P., Mahapatra, D., Parida, R., Rosner, R., & Sindhi, S. (2018). Online education: Worldwide status, challenges, trends, and implications.
- Parsons-Pollard, N., Lacks, R. D., & Grant, P. H. (2008). *A comparative assessment of student learning outcomes in large online and traditional campus-based introduction to criminal justice courses*. *Criminal Justice Studies*, 21(3), 239-251.
- Parson, R. (1997). *An Investigation into Instruction Available on the World Wide Web*. online. (Available). From: <http://oise.on.ca/~rparson/define.html>.
- Repetto, J., Cavanaugh, C., Wayer, N., & Liu, F. (2010). Virtual high schools: Improving outcomes for students with disabilities. *Quarterly Review of Distance Education*, 11(2).
- Saba, F. (2005). *Critical issues in distance education: A report from the United States*. *Distance Education*, 26(2), 255-272
- Silva E. (2020). *What school closures mean for students with disabilities*, *New America*. Retrieved from: <https://www.newamerica.org/education-policy/edcentral/what-school-closures-mean-students-disabilities/>
- Smith, C. (2020). Challenges and Opportunities for Teaching Students with Disabilities During the COVID-19 Pandemic. *International Journal of Multidisciplinary Perspectives in Higher Education*, 5(1), 167-173.
- Stack, S. (2015). Learning Outcomes in an online vs traditional course. *International Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 9(1), n1. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1134653.pdf>
- UNESCO. (2020). *COVID-19 Impact on Education*. online. (Available). Retrieved from: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>.

US Department of Education. (2020). *Individuals with disabilities education act (IDEA)*. Urging states to continue educating students with disabilities, secretary DeVos publishes new resource on accessibility and distance learning options. Retrieved from: <https://sites.ed.gov/idea/new-resource-accessibility-distance-learning-options-students-With-disabilities>.

Watson, J. (2005). *Keeping pace with K-12 online learning: A review of state-level policy and practice*. Naperville, IL: Learning Points Associates.